

VÄÄRTUSI AVASTAMAS

Viive Einfeldt

**Tartu Ülikooli väärtusarenduse koolitaja,
suhtlemistreener, NLP treener**

SEMINARI KAVA

- **Mõistete meenutamine**
- **Väärtusteemalise arutelu juhendamine**
- **Väärtusteemalise arutelu läbiviimine**
- **Arutelu käigus käsitletud väärtused**
- **Kokkuvõte**

VÄÄRTUSED

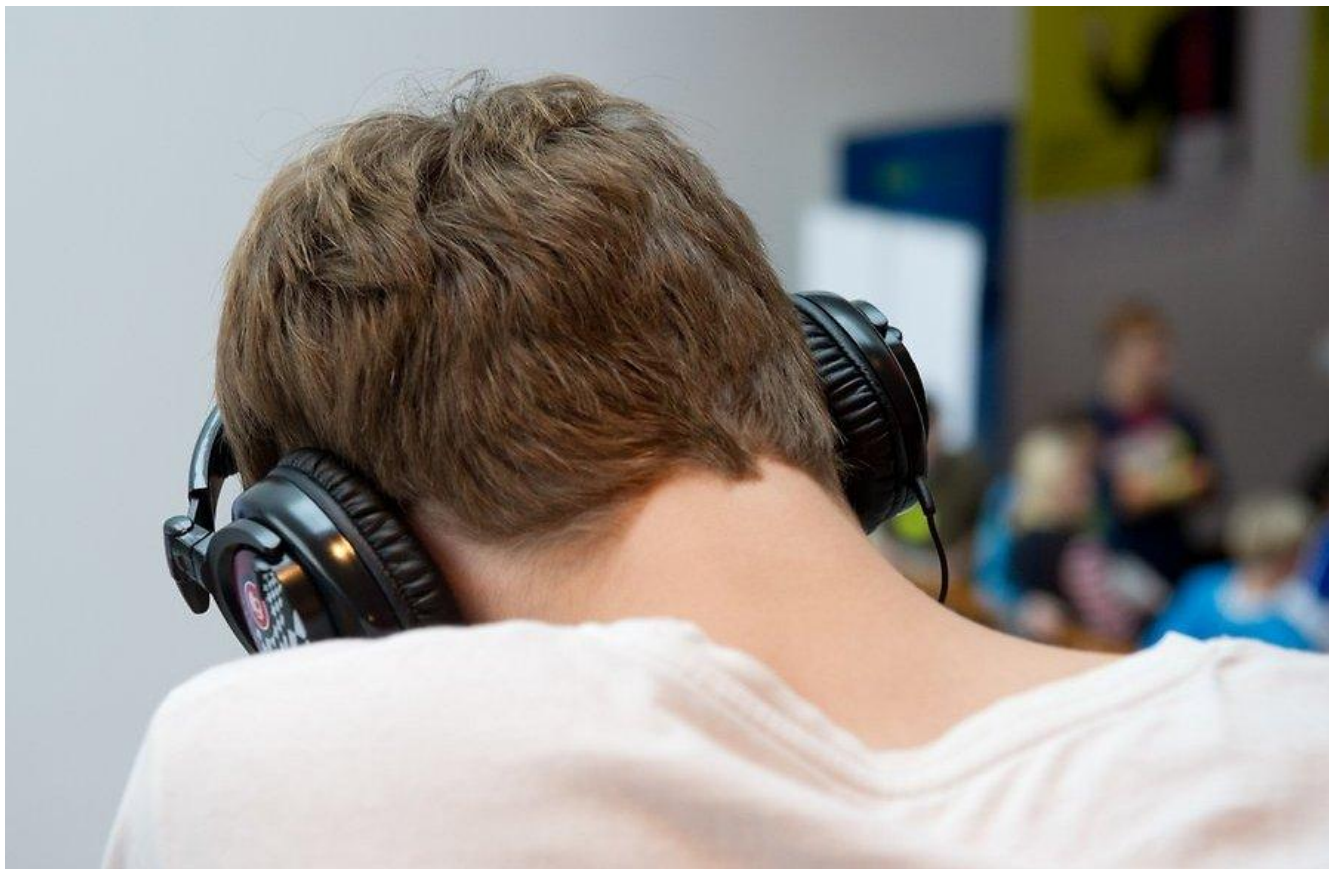
Väärtus – miski, mis on väärt omamist, saavutamist või tegemist; mida kardetakse kaotada.

Väärtused näitavad, mis inimesele tema elus on oluline.

Väärtused juhivad käitumist ja väljenduvad harjumuses kindlal viisil toimida.

VÄÄRTUSSÜSTEEM
kujuneb välja
murdeas;
alus sellele pannakse
esimestel eluaastatel,
hiljem lasteaias ja
koolis;
süsteemi kujunemine
on suures osas
teadvustamata
automaatne protsess.

Murdeas on väärtussüsteemi kujunemist võimalik suunata ja mõjutada.

Väärtuse olulisuse isiklik äratundmine annab noorele inimesele motivatsiooni tegutsemiseks sellega kooskõlas.

ÕPETAJAD KANNAVAD EDASI ÜHISKONNA VÄÄRTUSI

TEADLIK VÄÄRTUSKASVATUS PEAKS

- õpetama märkama väärtusi (kuidas need on tegude aluseks)
- aitama lastel jõuda selgusele oma väärtustes
- kujundama teatud käitumiskalduvusi ehk voorusi ja käitumisprintsipe
- õpetama väärtuste üle arutlema ja oma valikuid põhjendama
- lahendama väärtuskonflikte

/M.Sutrop/

VÄÄRTUSTEEMALINE ARUTELU

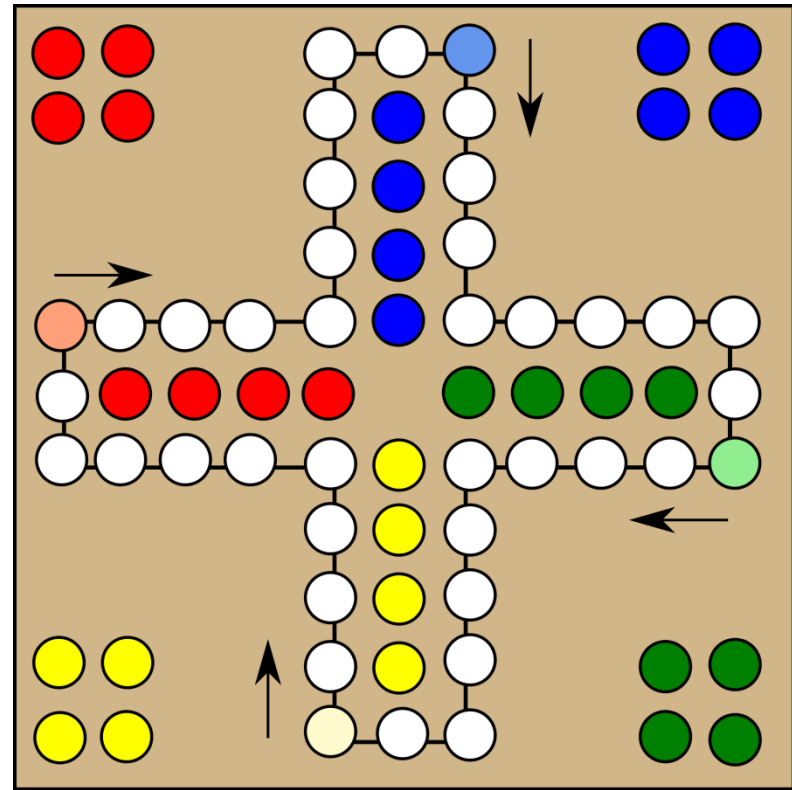
/allikas TÜ eetikakeskus/

EESMÄRK: suunata õpilasi iseseisvalt mõtlema oma arusaamade üle ja leidma oma vastused.

Arutlemiseks head olukorrad on sellised, kus sisaldub dilemma - valida tuleb mitme võimaliku käitumisviisi vahel.

- Kellel on õigus?
- Millistest väärtustest oma käitumises lähtun?
- Milliseid valikuid teha saan?
- Millised on valiku võimalikud tagajärjed?
- Kellele olen oma otsusega lojaalne?

VÄÄRTUSTEEMALISE ARUTELU REEGLID

- Räägitakse ükshaaval
- Kuulatakse üksteist
- Kõigi arvamus on oluline
- Üksteise arvamus ei naeruvääristata

ARUTELU JUHT (õpetaja)

- **Neutraalse, hinnanguvaba ja aktsepteeriva hoiakuga**
- **Peab silmas reegleid ja tuletab neid osalejatele meelde**
- **Juhib arutelu protsessi küsimuste kaudu**
- **Ei avalda omapoolseid seisukohti, kuid võib tuua näiteid**
- **Aitab püsida teemas, julgustab ja suunab küsimuste abil**

ARUTELU JUHI KÜSIMUSED SUUNAVAD

- **selgitama** – kuidas sa sellele mõttele tulid?
- **argumenteerima** – milline argument toetab/lükkab selle seisukoha ümber?
- **põhjendama** – miks sa nii arvad? Mis sinu seisukohta toetab?
- **võrdlema** – mille poolest erinevad ... (*ausus ja õiglus vm*)?
- **seoseid märkama** – kuidas on seotud ... (*ausus ja õiglus vm*)?
- **kahtlema** – kas alati on nii?
- **tagajärgi märkama** – mis võib olla sellise valiku/käitumise tagajärg?
- **järeldusi tegema** – mida sellest järeldada saab, kui keegi selliselt käitub?
- jms

VÄÄRTUSTEEMALISE ARUTELU JUHEND

LAUDKONNAS 5 – 6 inimest. Valitakse *lauavanem*, kes jälgib reeglite täitmist ning õhutab arutelu.

Osalejad loevad läbi olukorra kirjelduse koos lahendusvariantidega; mõtlevad, millist varianti valida, kirjutades juurde isikliku põhjenduse.

Kui kõik on valinud ja põhjenduse kirjutanud, palub lauavanem ükshaaval kõigil oma valikut tutvustada. Lauavanem võib ka oma variandist rääkida, kuid põhiülesanne on protsessi juhtida.

Seejärel arutatakse, kas ja millise variandi võiks ühiselt valida. Lauavanem õhutab arutelu küsimustega.

Lauavanem küsib tagasisidelehe valitud variantide kohta ja osalejad loevad tagasisidet.

Lauavanem küsib järgmise situatsiooni.

SITUATSIOONIDES SISALDUVAD VÄÄRTUSED

UNIVERSAALSED VÄÄRTUSED	KÄITUMISPRINTSIIBID
TÕDE	Töest juhendumine; otsekohene, siiras, avatud käitumine; ebaausa tegevuse takistamine
INIMVÄÄRIKUS	Viisakas ja lugupidav käitumine, otsesuhtlus asjaosalistega
HOOLIVUS	Hooliv ja tähelepanelik suhtumine; mõistmispüüd; kuulamine
TURVALISUS	Tervise hoidmine; vägivallast hoidumine; nõrgema kaitsmine
ÕIGLUS	Õiglane kohtlemine; reeglitest kinnipidamine
ENESEVÄÄRIKUS	Oma põhimõtetest teadlik olemine ja nende eest seismine; adekvaatne enesehinnang
PRIVAATSUS	Delikaatne suhtumine teiste eraellu
SALLIVUS	Erinevuste tunnustamine; mitmekesisusega arvestamine; teiste autonoomia tunnustamine
KOOSTÖÖ	Kaasamine; ühtehoidmine
VASTUTUS	Initsiatiivi võtmine; kohusetundlik käitumine; konflikti märkamine ja kohene reageerimine; julgus seista oma põhimõtete eest
USALDUS	Teiste usaldamine; usaldust tekitav käitumine; lubaduste pidamine ja täitmine; lubaduste andmine, mida saab täita

TAGASISIDE

- **Mida arutelu lapserollis teile õpetajana andis?**
- **Milliseid mõtteid või küsimusi tekitas?**
- **Kuidas saate meetodit rakendada?**

**Mõistuspäraseks
peame me käitumist,
mis vastab meie
tõekspidamistele.**

**Viive Einfeldt 2015
viive.einfeldt@gmail.com**